

danie ziemniaków. Ziemia pod ziemniaki wydana będzie przy rozpoczęciu sadzenia ziemniaków.

e) Mleko: 1 litr pełnego, nieodtłuszczonego mleka dziennie, zaś w miesiącach: czerwiec, lipiec i sierpień 1½ litra mleka dziennie. Rodziny ordynarjuszy, liczące 5 osób, otrzymają dodatkowo 1 litr mleka po cenie 8 groszy za litr.

f) Opał: w pow. cieszyńskim węgiel 2400 do 2600 kg., drzewo 4 metry sześciennie przestrzenne rocznie. W pow. bielskim 2400 kg. węgla i drzewa 4 metry sześciennie przestrzenne rocznie. Węgiel rozumie się bez prochu.

g) Gdzie rodzina ordynarjusza liczy ponad 5 osób i ordynarja na utrzymanie nie wystarczy, otrzymuje pracujący członek rodziny placę komornika oraz zboże za każdy przepracowany dzień.

h) Gdzie rodzina ordynarjusza nie liczy 5 osób, otrzyma pracujący członek tejże rodziny placę obcych.

i) Ordynarje wydaje się z początkiem każdego kwartału.

Art. 4.

a) Placa dla dziewczyn wynosi miesięcznie 22 do 24 złotych.

b) Zboże: 610 kg. zboża, w tem 200 kg. pszenicy, 280 kg. żyta i 130 kg. jęczmienia.

c) Pole: w pow. bielskim 7 arów 20 metr. kw. gnojonego i zoranego pola pod ziemniaki i 200 kg. gotowych ziemniaków rocznie. W pow. cieszyńskim otrzyma wdowa z rodziną 400 kg. ziemniaków rocznie.

d) Mleko: 1 litr, nieodtłuszczonego mleka dziennie.

e) Nafta: 12 litrów nafty rocznie. W pow. bielskim, gdzie dziewczki zamieszkują w czeladniku, otrzymują oświetlenie dworskie, tem samym odpada wydawanie nafty.

f) Opał: 1200 kg. węgla i 2 metry sześciennie przestrzenne drzewa rocznie.

Art. 5.

Komornicy dworscy.

Dniówka: w miesiącach czerwiec, lipiec, sierpień i wrzesień mężczyźni 23 do 25 gr. na godzinę i 1 kg. zboża dziennie, kobiety 18 do 20 gr. na godzinę i ¾ kg. zboża, zaś w pozostałych miesiącach otrzymują mężczyźni 20 do 23 gr. za godz. i 1 kg. zboża dziennie, kobiety 16 do 18 gr. za godz. i ¾ kg. zboża dziennie.

b) Młodociani komornicy, wykonujący roboty dorosłych, będą wynagrodzeni, jako dorośli.

c) Zboże: należy wydawać miesięcznie.

d) Oświetlenie: w pow. cieszyńskim niemniej jak 50% od ordynarjusza, a w pow. bielskim według starego zwyczajów.

e) Komornik może sobie kupić 1 litr mleka dziennie po cenie 8 groszy.

f) Opał: w pow. cieszyńskim niemniej jak 50% opału ordynarjusza, w pow. bielskim według starego zwyczajów, tj. tyle, ażeby nie potrzebowali dokupywać.

g) Koszenie: koszenie nie podlega umowie, następuje za porozumieniem kosiarza z przedsiębiorcą.

h) Obróbka pola: komornicy za porozumieniem z przedsiębiorcą otrzymują konie do obrobienia wydzierżawionego pola od przedsiębiorcy bezpłatnie.

i) Ziemia: każdy komornik otrzyma 10 arów ziemi zoranej i nawożonej pod ziemniaki. O ile komornik posiada rodzinę ponad 5 osób, otrzyma każdy następny członek rodziny 2 ary ziemi więcej, o ile uczęszczają do pracy.

j) Rodzina komornika musi dostarczyć dwie osoby do pracy.

Art. 6.

Wypowiedzenie służby odbywa się kwartalnie.

Pracodawca może wywalić pracownika natychmiast w następujących wypadkach:

a) Jeżeli pracownik: przez przedłożenie fałszywych dokumentów służbowych przedsiębiorcę okłamał.

b) Jeżeli nowoprzyjęty pracownik nie jest zdolny do zgodzonej służby.

c) Jeżeli jest nałogowym pijakiem.

d) Jeżeli mimo upomnień źle z bytłem się obchodzi i źle bytło pielęguje.

e) Jeżeli służbę bez powodu opuścił i przez dłuższy czas obowiązki zaniedbuje.

f) W razie gdy stał się winien kradzieży albo gdy współpracowników i dalszą służbę przedsiębiorcy namawia do kradzieży, nieuczciwości i niemoralnego życia.

g) Jeżeli mimo upomnień z ogniem lub światłem nieostrożnie się obchodzi.

h) Jeżeli rozkazów pracodawcy albo jego zastępcy nie wypełnia.

Pracownik ma prawo do natychmiastowego wystąpienia ze służby w następujących wypadkach:

a) Jeżeli udowodni, że ze szkoda dla swego zdrowia dłużej w służbie pozostać nie może.

b) Jeżeli pracodawca źle się z nim obchodzi, na cześć go obraża lub mu niebezpiecznie grozi.

c) Jeżeli przedsiębiorca lub jego zastępca namawia go do czynów przeciw ustawie.

d) W razie zmiany właściciela, z którego następcą pracownik się nie zgodził.

Art. 7.

Czas pracy ustala się przeciętnie na 9 godzin 20 minut, oprócz obsługi inwentarza i karmienia bydła. Wyjazd do pola rano i w południe wlicza się do czasu pracy.

b) Tabela pracy:

od 1 grudnia do 15 grudnia 7½ godzin,

od 15 grudnia do 15 stycznia 7 godzin,

od 15 stycznia do 31 stycznia 7½ godzin,

w lutym i listopadzie 8 godzin,

w marcu i październiku 9 godzin,

od 1 kwietnia do 20 kwietnia 10 godzin.

c) Godziny nadobowiązkowe nagradza się osobno o 50% wyżej od przeciętnego zarobku.

d) Dla podzienników placą godzinowa.

e) Praca w dni świąteczne podczas żniw musi być na rozkaz pracodawcy albo zastępcy wykonana za 100% zwykłą.

Art. 8.

Dalsze ogólne warunki.

a) Wysokość wynagrodzenia pieniężnego będzie regulowana kwartalnie, zależnie od podniesienia lub spadku drożyzny.

b) Rozpatrzenie wszystkich spraw spornych poddane będzie Komisji Rozjemczej.

c) Ubezpieczenie robotników od nieszczęśliwych wypadków regulują przepisy ustawowe.

d) Przewóz ordynarji do młyna i z młyna do mieszkania odbywa się na koszt przedsiębiorcy. O ile przedsiębiorca posiada własny młyn, także i przemiał.

e) Każdy ordynarjusz i komornik otrzyma od przedsiębiorcy książeczkę, w której będą notowane pensje, ordynarje.

f) Delegaci jadący celem załatwienia spraw, dotyczących zatargów na tle ugody, otrzymują od przedsiębiorcy wynagrodzenie kosztów kolejowych, jeżeli udowodnią konieczność wyjazdu. Dnie takie nie zostaną wliczone do urlopów pracownika.

g) W dnie ulewne i podczas burzy roboty w polu wykonywane być nie mogą. Przynależenie robotnika do Związku robotników rolnych nie może być przez przedsiębiorcę zabronione.

h) Pracownikowi wysłanemu w drogę należy się tytułem strawnego w pow. cieszyńskim za całą dobę zł 2,--, za obiad zł 1,--, śniadanie i kolacja po 50 gr., zaś w pow. bielskim za całą dobę zł 1,50, za obiad 75 gr., śniadanie i kolacja po 50 gr. Spóźnienie się o dwie godziny nie pociąga za sobą utraty wypłaty strawnego. Powrót z drogi ordynarjusza winien być w stanie trzeźwym, w przeciwnym razie nie będzie wypłacona dieta.

i) Mieszkanie robotnika musi być według możliwości odrestaurowane i 2 razy do roku wybielone. To samo dotyczy mieszkań komorników.

j) W oknach muszą być całe szyby. W razie stłuczenia się szyby z winy robotnika, jest on obowiązany wstawić szybę w przeciągu dwóch tygodni.

39.

UMOWA.

ustalająca warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok służbowy 1930 na obszarze Śląska

Cieszyńskiego.

Art. 1.

Umowa dotyczy z jednej strony wszystkich właścicieli i dzierżawców folwarków, mających nie mniej niż 10 zatrudnionych robotników rolnych, z drugiej zaś strony pracowników rolnych, jako to: rzemieślników, fernali, parobków, stróżów, komorników, dziewczek folwarcznych i pastuchów (nie dotyczy służby osobistej, lokai, kucharzy, gospodyń, pokojówek i praczek).

Art. 2.

Umowa niniejsza obowiązuje na czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1930 r.

Art. 3.

a) Placa miesięczna dla fernali wynosi w górotwóce od 25 do 27 złotych.

b) Zboże: 1100 kg. zboża, w tem 300 kg. pszenicy, 500 kg. żyta i 300 kg. jęczmienia. Zboże wydane będzie w takiej ilości, jaką folwark wyprodukuje.

c) Nafta: w pow. cieszyńskim 24 litrów, a w pow. bielskim od 18 do 24 litrów rocznie.

d) Pole: 14 arów 40 metr. kw. nawożonej i zoranej ziemi pod kartofle, do tego 400 kg. gotowych ziemniaków dla żonatych, 200 kg. dla niezonatych. Przy wydaniu 18 arów ziemi odpada wy-

k) Mieszkania, gdzie woda wciska się do piwnic i mieszkań pracowników, winny być zabezpieczone w ciągu lata od wody napływającej. Pracodawcy winni dbać o to, ażeby otoczenie mieszkań było higieniczne. Obowiązuje zapewnienie pracownikom czystej i zdrowej wody do picia. W pobliżu mieszkań muszą się znajdować zasłonięte ustępy (wychodki), które pracownicy utrzymać winni w czystości.

l) Pracownik otrzymuje zamknięte pomieszczenie dla swego opału, na ziemiaki i dla trzody chlewnej.

l) Wrazie śmierci ordynarjusza lub członka rodziny tegoż, pozostali otrzymają przez kwartał całkowite pobory, zaś zmarły trumnę ze dworu.

m) W razie śmierci komornika lub członka jego rodziny otrzymuje zmarły ze dworu trumnę, o ile przed zgonem nie był gdzieindziej zatrudniony.

n) W razie choroby komornika lub jego rodziny, o ile nie jest ubezpieczony w Kasie Chorych, otrzyma także zboże, tak jak podczas pracy, oprócz tego zapomożę w bezpłatnym mleku, o ile lekarz uzna daną osobę za chorą, ewentualnie przepisane przez Kasę Chorych świadczenia.

Art. 9.

Pracodawców oraz ich zastępców obowiązuje grzeczne traktowanie robotnika i ścisłe przestrzeganie umowy. Pracownika obowiązuje grzeczność wobec pracodawców i zastępców, ścisłe przestrzeganie umowy, pilne wykonywanie zarządzeń przedsiębiorców i sumienne załatwianie otrzymanych od przedsiębiorcy lub jego zastępcy zleceń.

Do czasu załatwienia przez Komisję Rozjemczą danego zatargu pracodawcom nie wolno będzie zrywać zgody służbowej, wydalać pracowników, ani też stosować do nich żadnych kar ani też ograniczeń.

Pracownikom zaś nie wolno przerywać pracy, ani dopuszczać się żadnych samowolnych czynów, wymierzonych przeciw pracodawcom lub ich gospodarstwom. Bez wyroku Komisji Rozjemczej nie wolno przedsiębiorcy wstrzymywać świadczeń nawet w tych wypadkach, w których zawiesiłby pracownika w czynnościach, skutkiem ciężkiego przewinienia.

W razie koniecznej potrzeby robotnik otrzymuje zaprzęg.

Art. 10.

Poganiacze otrzymują pobory w średnicy między poborami dziewczyn i parobków, tak w gotówce, jak i w ordynarji.

Art. 11.

Ordynarjusz otrzyma w dniach powszednich 4 dni urlopu płatnego. Wybór dni odbywa się w porozumieniu z właścicielem i pracownikiem.

Art. 12.

Kasa Chorych według przepisów ustawy.

Art. 13.

Warunki płacy rzemieślników, stróżów, pastuchów, jak również tych dziewczek i fernali, którzy pobierają całe utrzymanie, będą indywidualnie uzgodnione. Zatargi wynikłe z indywidualnej umowy mogą być na żądanie stron rozpatrzone przez Komisję Rozjemczą, o ile powód przedłoży dotyczącą umowę pisemną.

Bielsko, dnia 11 grudnia 1929 r.

Ze strony Inspektoratu Pracy:
(—) *Paweł Cienciała.*

Ze strony Koła Związku Ziemian:
(—) *Jan Stonawski,*
(—) *Jan Raszka,*
(—) *Rudolf Ohańka.*

Za Związek Robotników Rolnych:
(—) *Rudolf Zertka,*
(—) *Jan Czudek,*
(—) *Andrzej Kuczera.*